

Summary in English

The purpose of this dissertation is to identify and analyze circumlocutions in Tok Pisin in a corpus of newspaper texts from the newspaper *Wantok Niuspepa*. The excerpted circumlocutions are analyzed in terms of their frequency, keywords, origins of their elements, orthographic variations and English substitutions. Moreover, the grammatical structures of circumlocutions, semantic categories, metonymies and metaphors as well as the elements of the Melanesian worldview found in circumlocutions are investigated.

To conduct the study, circumlocutions were collected from three dictionaries and two online sources. In addition, the technique of lexical bundles extraction was applied to identify circumlocutions not found in the dictionaries. Circumlocutions occurring in the corpus at least 7 times were taken into consideration. A frequency list consisting of 351 circumlocutions was compiled.

It has been found that circumlocutions in Tok Pisin have compound-like structures. They are also simple circumlocutions, only a small number of them are complex circumlocutions. Furthermore, circumlocutions contain lexemes coming not only from English, but also from Tolai, Fijian, Samoan and other languages. Moreover, circumlocutions can vary in terms of orthography. The lexemes that make up circumlocutions can be written separately, as a one word or with a hyphen. It is also worth mentioning that some circumlocutions are replaced by lexemes borrowed from English.

As regards the meanings of circumlocutions, nominal circumlocutions form 23 semantic categories and replace the names of, among others, buildings and rooms, qualities and misfortunes. Verbal circumlocutions form 5 semantic categories and are mainly used to describe actions and communicative acts. Adjectival circumlocutions form 6 semantic categories and are used to describe emotions and time. Adverbial circumlocutions form 3 categories and describe time, manner and intensity of an activity or phenomenon. The formation of circumlocutions may involve metonymy (e.g. PART FOR WHOLE) and metaphor. For metaphors, the following target domains have been identified: EMOTIONS, COMMUNICATION AND LANGUAGE, THINKING, HUMAN BODY, HEALTH, PLANTS, and COMPANIES AND INSTITUTIONS.

When analyzing elements of the Melanesian worldview, eight values have been identified in circumlocutions: work, compensation, ritual, food, education, ancestors and clan. The values of work and compensation are found to be the most significant. Nevertheless, the other values are no less important, as they emphasize living in harmony with nature and respecting ancestors.

The results of the research demonstrate that circumlocution is a linguistic phenomenon still found in Tok Pisin. Nevertheless, complex periphrases are rare. Furthermore, it would be worth noting that the formation of circumlocutions may involve metonymy and metaphor. Such expressions help to express bodily, neural and socio-cultural experiences.

Summary in Polish

Celem niniejszej rozprawy jest identyfikacja i analiza peryfraz (wyrażeń omownych) w języku tok pisin w korpusie tekstów prasowych pochodzących z gazety *Wantok Niuspepa*. Wyeksplikowane peryfrazy zostały przeanalizowane pod kątem ich częstości wystąpień w korpusie, używanych w nich słowach kluczowych, pochodzenia słów budujących peryfrazy, ortograficznego zróżnicowania peryfraz oraz pojedynczych słów pochodzących z języka angielskiego, które zastępują peryfrazy. Ponadto oprócz frekwencji przeanalizowano struktury gramatyczne peryfraz, kategorie semantyczne, metonimie i metafory oraz elementy melanezyjskiego obrazu świata występujące w peryfrazach.

Do przeprowadzenia badania zebrano peryfrazy z trzech słowników wydanych tradycyjnie oraz dwóch źródeł internetowych. Ponadto zastosowano technikę ekstrakcji zbitek leksykalnych w utworzonym korpusie, aby wyekscerpować peryfrazy nieodnotowane w słownikach. Wyselekcjonowano peryfrazy, których częstość wystąpień wynosi co najmniej 7. W ten sposób sporządzono listę frekwencyjną składającą się 351 peryfraz.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że peryfrazy w języku tok pisin mają głównie strukturę złożzeń wyrazowych oraz że są one peryfrazami prostymi, a jedynie niewielki odsetek peryfraz to peryfrazy złożone. Ponadto wykazano, że wyrażenia omowne budowane są przez leksemy pochodzące nie tylko z języka angielskiego, ale również z języków lokalnych m.in. z języka tolajskiego, fidżyjskiego i samońskiego. Co więcej, peryfrazy mogą różnić się pod względem ortografii: leksemy składające się na peryfrazy mogą być zapisywane oddzielnie, łącznie lub z myślnikiem. Warto również nadmienić, że część peryfraz zastępowana jest przez leksemy zapożyczone z języka angielskiego.

Analiza semantyczna pozwoliła ustalić, że peryfrazy rzeczownikowe tworzą 23 kategorie semantyczne oraz zastępują nazwy, m.in. budynków i pomieszczeń, właściwości oraz katastrof. Peryfrazy czasownikowe tworzą 5 kategorii semantycznych i używane są głównie do opisu czynności i aktów komunikacyjnych. Peryfrazy przymiotnikowe tworzą 6 kategorii semantycznych i używane są do opisywania emocji i czasu. Peryfrazy przysłówkowe tworzą 3 kategorie i opisują czas, sposób oraz wskazują na intensywność wykonywanej czynności lub zjawiska. Ponadto w formowaniu peryfraz mogą mieć swój udział metonimie (np. CAŁOŚĆ ZA CAŁOŚĆ) oraz metafory. W przypadku metafor zidentyfikowano następujące domeny docelowe: EMOCJE, KOMUNIKACJA I JĘZYK, MYŚLENIE, LUDZKIE CIAŁO, ZDROWIE, ROŚLINNOŚĆ oraz FIRMY I INSTYTUCJE.

W toku analizy elementów melanezyjskiego obrazu świata zidentyfikowano w peryfrazach osiem wartości: praca, kompensacja, rytuał, jedzenie, edukacja, przodkowie oraz klan. Spośród tych wartości najbardziej znaczące okazały się wartości pracy oraz kompensaty. Niemniej jednak pozostałe wartości nie są mniej ważne, ponieważ podkreślają życie w harmonii z naturą i w poszanowaniu przodków.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że peryfraz jest zjawiskiem językowym nadal często występującym w języku tok pisin. Ponadto warto byłoby zwrócić uwagę na fakt, że wyrażenia peryfrastyczne są tworzone również przy użyciu mechanizmów metonimicznych i metaforycznych. Takie peryfrazy pomagają wyrażać cielesne, neurologiczne i społeczno-kulturowe doświadczenia.